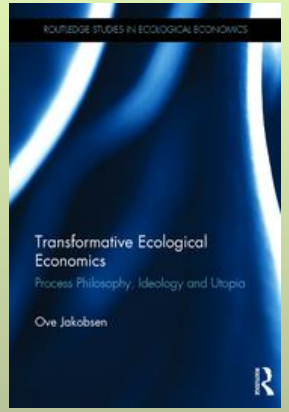

Økologisk økonomi

Det gode liv i det gode samfunn

Professor Ove Jakobsen

Senter for økologisk økonomi og etikk

Handelshøgskolen/Nord universitet

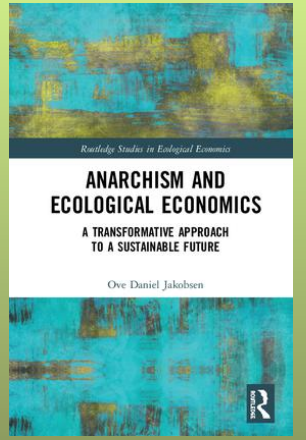

Dommedagsklokka viser to minutter på midnatt

Fotograf: Pixabay

Dela artikeln

KLIMATFÖRÄNDRINGAR Publicerad 2018-09-17 09:25 av **Karl-Johan Byttner**

FN-rapport: Marknadskrafterna dödar planeten – dags för nytt ekonomiskt system

- Problemer med fattigdom, kriminalitet, krig, stoffmisbruk, avskoging, forurensning, redusert ozonlag, skyldes hvordan vi tenker, føler og handler

  Peter Garrett 2018

Bærekraft handler om å skape det gode liv i det gode samfunn

THE FOURFOLD MAPPING OF THE ECONOMY

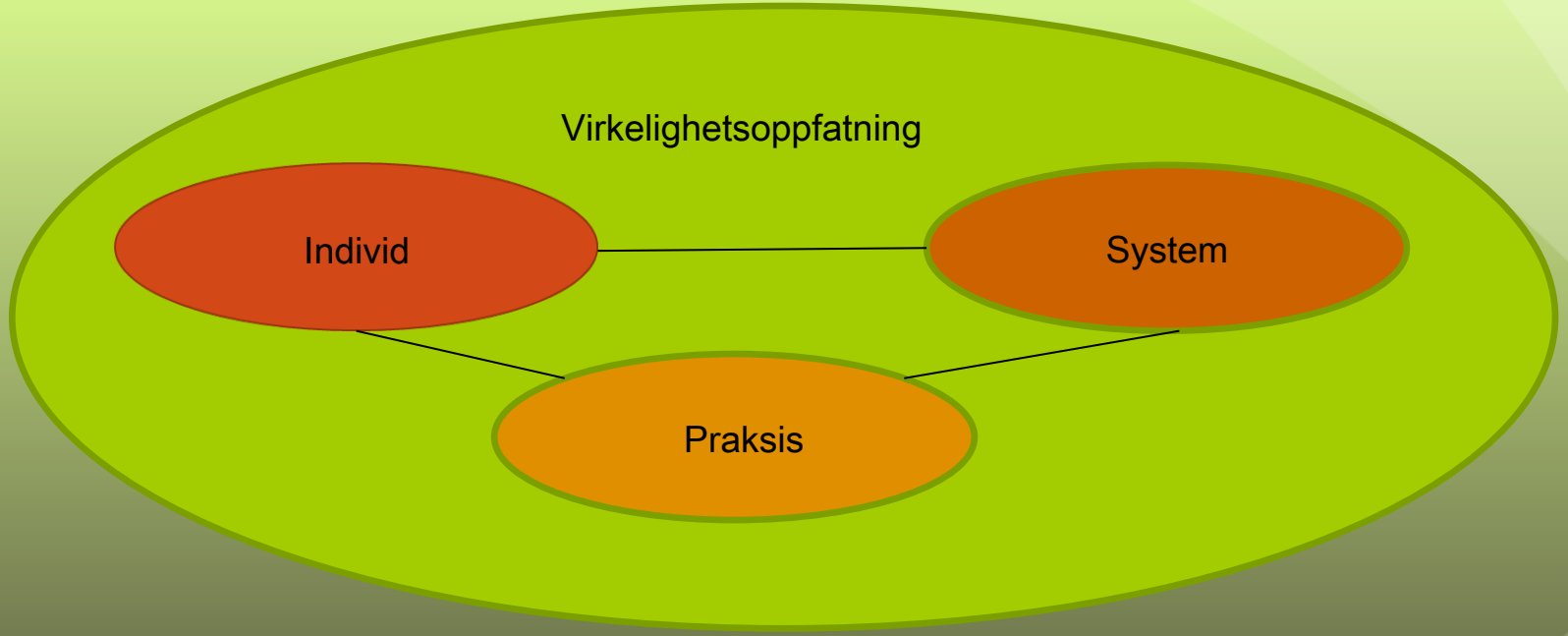

IMRE LAKATOS – EVOLUSJON OG REVOLUSJON

Skiller mellom en vitenskaps:

Hard core – Teorier, begreper, forutsetninger som tas for gitt og som det ikke stilles spørsmål ved uten at paradigmet er truet

Protective belt – Teorier og begreper som kan endres for å beskytte "hard core"

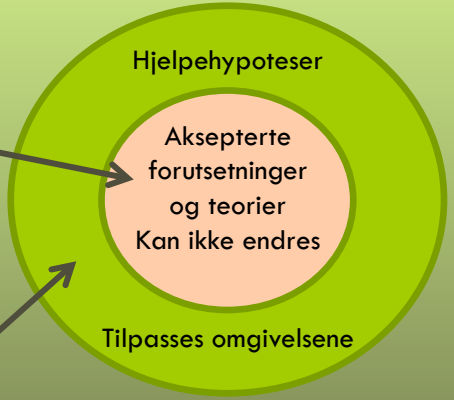

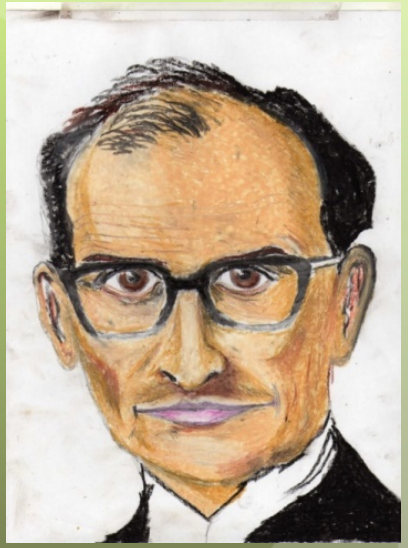

Imre Lakatos 1922- 1974

PAUL FEYERABEND – ANYTHING GOES

- Ny kunnskap forutsetter at det stilles spørsmål ved etablert teori og etablerte metoder
- Kravet om konsistens mellom hypoteser og etablert teori forhindrer ny kunnskap
- Vitenskapelige fremskritt forutsetter at forskerne bryter etablerte regler for forskning
- Vitenskapelig pluralisme
- Kunnskap i dag kan bli morgendagens myter og dagens utopier kan bli morgendagens sannheter

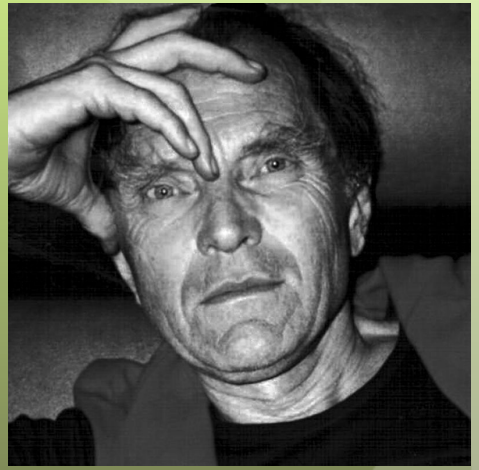

Paul Feyerabend (1924-1994)

UTOPI SKAPER ENERGI OG RETNING

Ideologi ⟷ Utopi

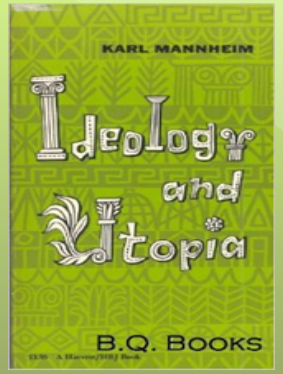

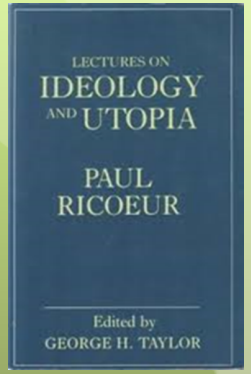

Det som er
Aktualitet

Det som kan bli
Potensialitet

Without utopia ideology becomes static, without ideology utopia becomes a mirage (Ricoeur)

IDEOLOGI

Betrakte nutiden innenfra:

- Ideologier er her – beskriver det som er
- Viktig for å skape identitet – individuelt og kollektivt
- Ideologier er forankret i dominerende samfunnsgrupper
- Aksepterte felles normer og verdier
- Legitimerer autoriteter

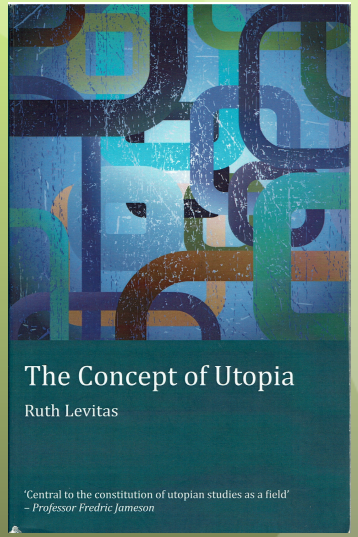

KJENNETEGN VED ETABLERT IDEOLOGI

- Vekst (kvantitativ)
- (Atomistisk) konkurranse
- Economic man
- Top-down (eks. enhetsledelse)
- Økonomisk internalisering

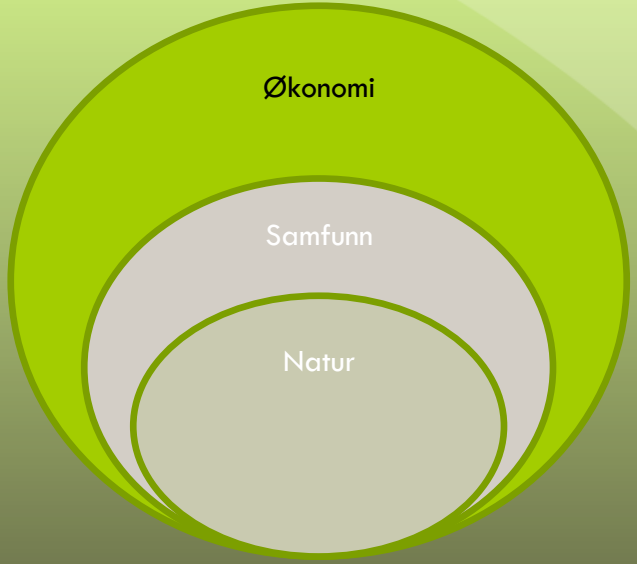

We have reached a point in our evolution as human beings, in which we know very much, but understand very little (Max-Neef 2010)

GRØNN ØKONOMI - ENDRINGER I «THE PROTECTIVE BELT»

- Grønn økonomi har i liten grad bidratt til å løse de store miljøutfordringene,
- I stedet har Grønn økonomi ført til at problemene er tilslørt av miljøriktige ord og begreper (f.eks. grønn vekst, grønn markedsføring, bærekraftig konkurransekraft)
- Grønn økonomi kan også føre til at miljøproblemene øker fordi «grønne» effektiviseringstiltak frigir midler som gjør at det totale forbruket øker (enhver økning i forbruk forsterker miljøproblemene) (Rees 2008)

Hard core Dominerende økonomi	Protective belt Grønn økonomi
Vekst	Grønn vekst
Konkurranse	Etikk og CSR
Strategi	Grønn strategi

The consistency condition - the condition that demands that new hypothesis are consistent with accepted theories – merely serves to keep the older theories in place (Feyerabend 1984)

UTVIKLINGSTREKK

- Individualisme → Egoisme (meningstap og normoppløsning)
- Egenverdi → Instrumentelle verdier (effektivisering og rasjonalisering)
- Økonomisme → Alle verdier regnes om i penger

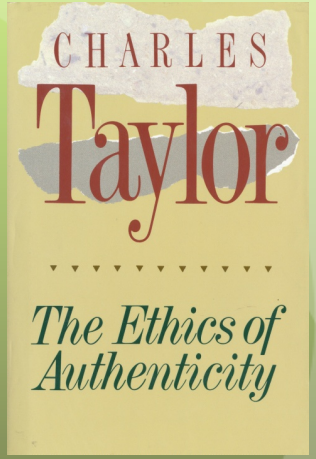

(1991)

We do not choose our problems, we do not choose our products; we are pushed, we are forced by the system (Fromm)

HVA ER DET GODE LIV?

- Et behagelig liv - med størst mulig nytte overskudd (hedonisme – utilitarisme)
- Et godt liv – mulighet til å utnytte mest mulig av sitt potensial (selv-realisering)
- Et meningsfullt liv – bidra til å virkeliggjøre verdier utenfor seg selv (det utvidede selvet)

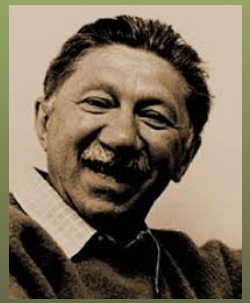

Inntekt, verdisyn og lykke

Lykkenivå: prosent ikke lykkelig til prosent meget lykkelig

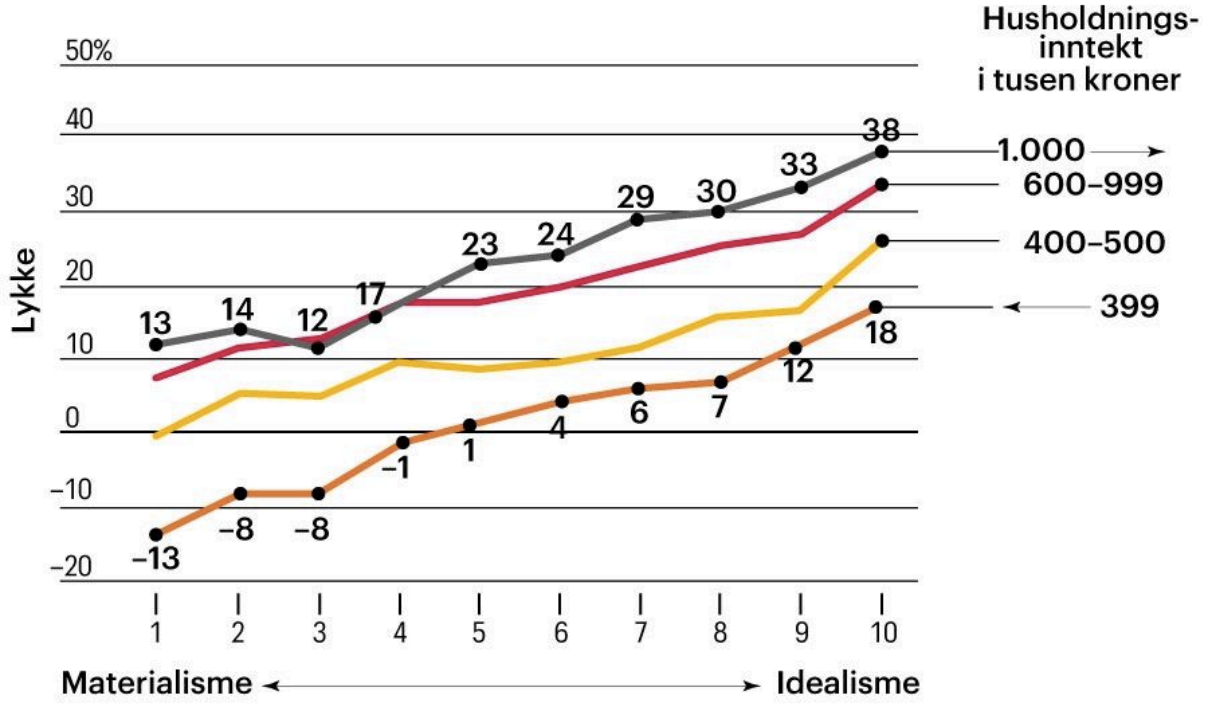

Kilde: Norsk Monitor 2003–2015

ENDRING PÅ DYPERE NIVÅ

- Strengere miljøkrav, bedre forretningspraksis, og mer effektiv teknologi er nødvendig (det grønne skiftet?),
- Men det er ikke tilstrekkelig å dempe symptomene (eks. Miljø-, fattigdoms-, krig og finanskrise)
- Vi trenger en dypere systemisk endring, basert på en endret forståelsesramme (Welford 2007)

History simply makes fools of those who argue that every aspect of the current theoretical situation is true for all time (McGrath 2007)

FRA GRØNN TIL ØKOLOGISK ØKONOMI

Grønn økonomi

- Redusere negative symptomer innenfor eksisterende økonomisk system forankret i en mekanisk virkelighetsforståelse

Økologisk økonomi

- Grunnleggende endringer på system-, praksis- og individnivå basert på en organisk virkelighetsforståelse

Hard core Dominerende økonomi	Hard core Økologisk økonomi
Vekst (kvantitativ)	Utvikling (kvalitativ)
Konkurranse	Samarbeid
Strategisk planlegging	Partnership approach

UTOPI

Betrakte nutiden utenfra:

- Utopier er et annet sted - er rettet mot fremtiden
- Utopiene skal ikke realiseres, vi kan bare nærme oss dem, arbeide i den retning
- Utopiene bidrar til forandring, samfunnet er uferdig, dynamisk, det er alltid underveis
- Utopiene utfordrer autoriteter

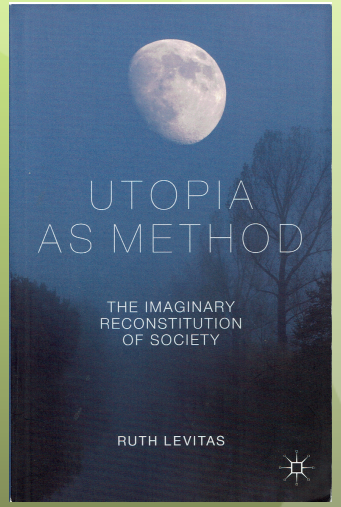

A society without utopia would be dead, because it would no longer have any project, any prospective goals (Ricoeur)

KJENNETEGN VED ØKOLOGISK ØKONOMISK UTOPI

- Utvikling (kvalitativ)
- Samarbeidende nettverk
- The ecological man
- Bottom-up
- Sirkulære verdikjeder (kretsløp)
- Økologisk internalisering

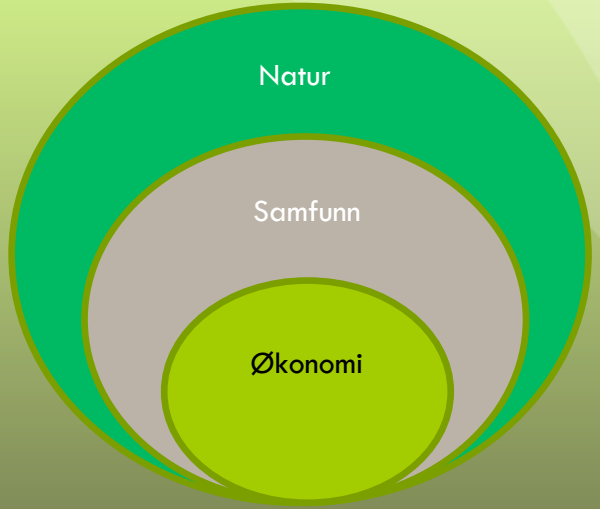

Utopia is not about the impossible, what is really impossible is to carry on as we are (Levitas 2013)

KRETSLØPSØKONOMI

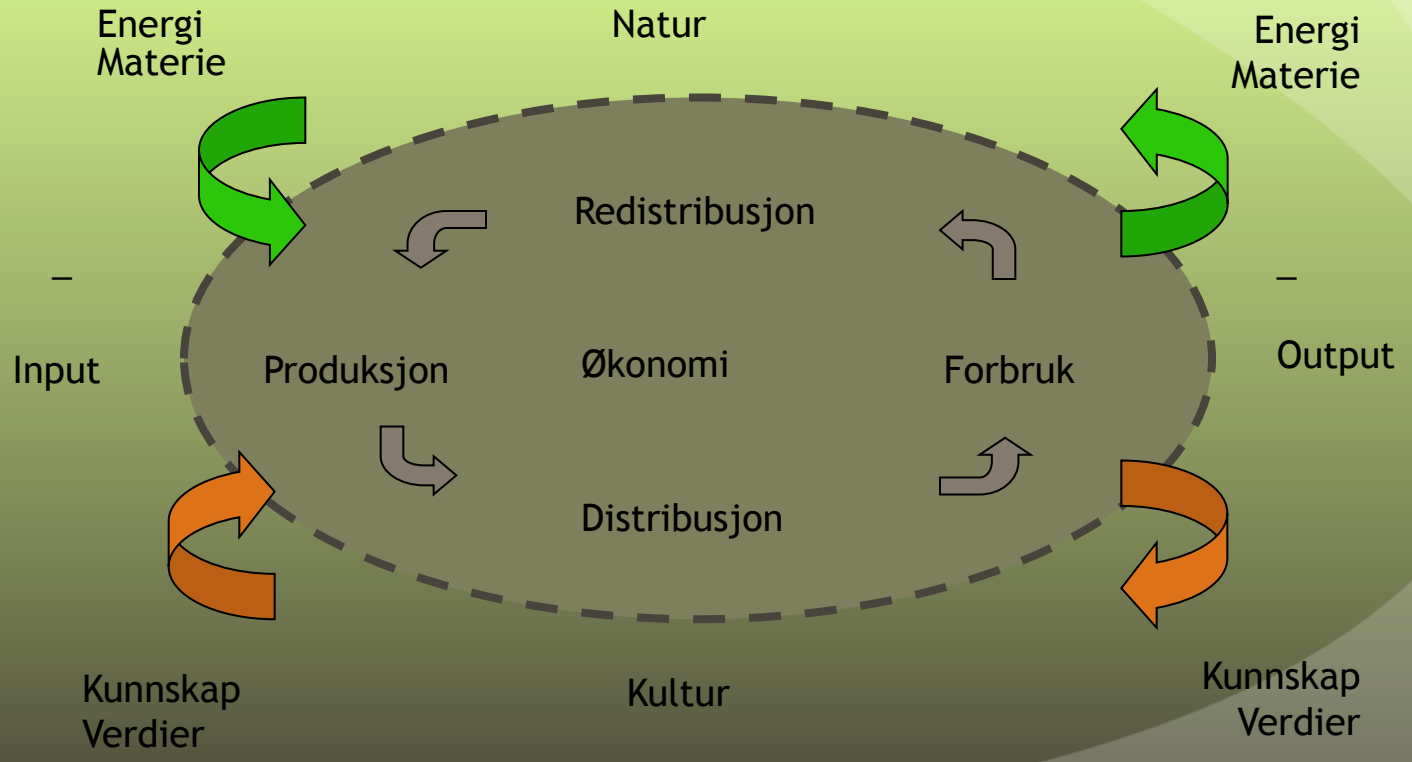

DET MULIGE UMULIGE

Praksis

Ideologi	**Mulig**	**Umulig**
Mulig	Grønn økonomi	Finne en ny planet
Umulig	Økologisk økonomi	?

ØKOLOGISK ØKONOMI INNENFOR KAPITALISTISK IDEOLOGI

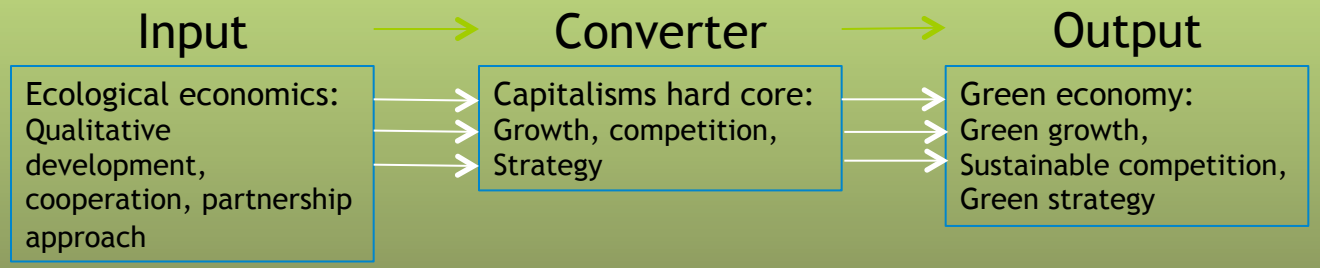

ØKOLOGISK ØKONOMI INNENFOR ANARKISTISK UTOPI

What is possible?

What is technologically possible is not always economically possible

What is economically possible in not always politically possible

What is politically, economically and technologically possible is not always morally acceptable

THE FOURFOLD MAPPING OF THE ECONOMY

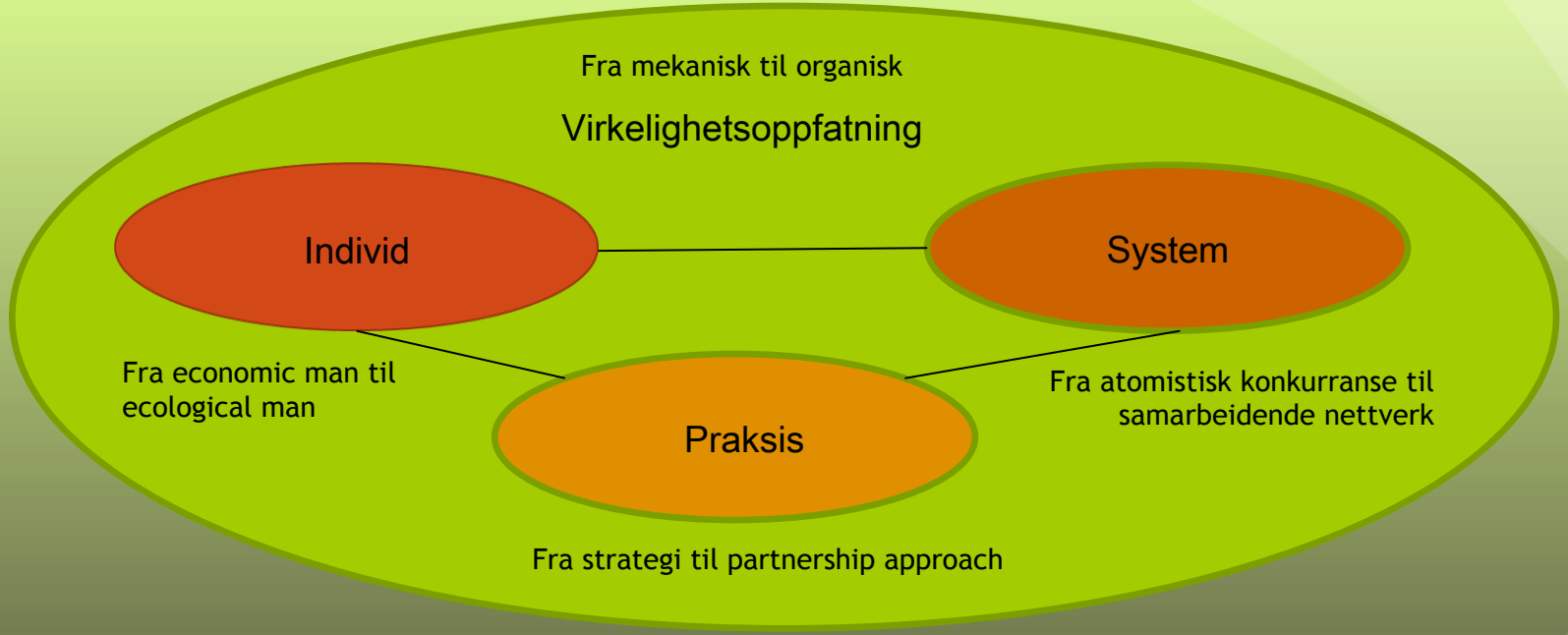

FREMTIDSBILDER AV LIVSKVALITETSSAMFUNNET

- Materielt forbruk er minimert, maksimering av livskvalitet; ”To be - rather than to have”
- Organisering som fremmer samarbeid for det felles beste; ”Self organized locally based, dynamic networks”
- Matvaresystem som ivaretar hensynet til jord, planter, dyr og mennesker; ”Local food for local markets”
- Desentraliserte kretsløpsløsninger for alle materialer; ”Reduce, reuse, repair, recycle”
- Småskala teknologi; ”Technology should be in the service of people – not people in the service of technology”
- Lokalsamfunn preget av mangfold; ”Cultural diversity and biodiversity ensures resilience”

If we are to save the planet as a whole we must begin to save the parts (Purchase 1997)

VIL VI LYKKES?

- I stedet for å spørre ***hvordan fremtiden vil bli***
- Er spørsmålet hvordan vi ***vil fremtiden skal bli***

Even the best individuals placed under poor social and institutional circumstances behave badly (Maslow)